

Mikulka: ps: ...odepiš! (Divadlo Petra Bezruče Ostrava)

Postavit inscenaci na citacích pohlednicových textů ze 70. a 80. let vypadá jako sebevražedný nápad. U Bezručů z něj ale pod vedením režiséra Lukáše Brutovského a dramaturga Miro Dacha vykřesali inscenaci, která je pro mě osobně zatím nejpříjemnějším překvapením divadelního roku 2017.

Samotný inscenační princip nepůsobí nijak zvlášť objevně. Z velké části zůstává u volného sledu obrazů, v nichž se objevují (i když nikoli výhradně) banální pohlednicové texty. Dění na scéně je pak ilustruje (to vcelku zřídka), asociativně rozehrává (to je nejčastější případ) nebo naopak předvádí cosi, co verbální sdělení postaví na hlavu (to je také dost časté). A mezi tím se nepravidelně objevuje řada výstupů, které působí jako zcela samostatné akce, jejichž vazba na pohlednice nebo cokoli jiného příliš zřejmá není, zato však mohou nabývat kvalit až surreálných. Tento ráz má dokonce i několik málo vstupů Miloše Zemana (odhaduji, že se do inscenace dostal skrze portrét na známce, ale vlastně je to jedno), ve kterých se bleskově - a bez jakéhokoli dalšího komentáře či hledání souvislostí - předvedou některé jeho populární lapsy, od dávných kund až po aktuální dětskou pornografii.

Inscenátoři se naštěstí jen velmi zřídka pokoušejí o přímočarý humor (obligátní vtipy typu plivání vyražených zubů nebo šlehačkového dortu v obličejí působí v daném kontextu poněkud banálně), o to lépe se jim však daří pracovat s momentem překvapení, kdy velká část diváckého potěšení spočívá v tom, že se dějí věci, které jsou prostě jen obludně nesmyslné – a samozřejmě, často též vyfutrované poctivou dávkou černého nebo cynického humoru. Příkladem nechť je koncentračnicko-nacistická idyla, která bizarně odmeandruje do střílečky a pak skončí u přání k MDŽ zasláného Svazem protifašistických bojovníků. Zahrané je to vesměs velmi dobře, řada scén je roztomilých především díky hereckému podání (třeba rádobysebevědomé výlevy neforemné středoškolačky), temný spodní proud zajišťují (i když ne úplně důsledně) dopisy z nemocnic a nejrůznější zprávy o úmrtí. Když k tomu zahraje záměrně rozvrzaná a poněkud svévolně intonující kapela, nabývá dění rázu takřka marthalerovského.

A konečně, jednoho vždy potěší, když vidí, že inscenátoři nelitovali času a energie na naprostou volovinu. Například v poslední scéně se na jevišti objeví trojice kosmonautů v docela sofistikovaně vyhlížejících skafandrech, chvíli „beztížně“ plovávají prostorem a pak jeden z nich oznamovacím tónem sdělí: „V mrazáku jsem zapomněl maso pro psa, prosím, vyhodte to“. Načež přijde Miloš Zeman a s pohledem na zápěstí praví: „Je devět hodin, musíme skončit“. Kosmonauti odplují do zákulisí a představení skončí.

Upřímně řečeno, kdyby se skončilo už v půl deváté, bylo by to asi lepší. Pár hluchých míst se v devadesátiminutovém představení zkrátka našlo (dovedu si však představit, že se tohle divadlo podle odezvy publika chová každý večer úplně jinak), ale i tak mohu slovo od slova zopakovat to, co jsem tu nedávno napsal o duchovně příbuzném Lidovém kousku: Ano, byla to pakárna. Výborně jsem se bavil. Více takových pakáren, mohu-li prosit.

Vladimír Mikulka / Nadivadlo.blogspot.cz / 4. dubna 2017

Lidský život redukovaný do pohlednic

Pohlednice, víme v dnešní době, co to je? Posíláte je, nebo někdo je posílá vám? Napadlo vás někdy, co vše v sobě ukrývá pár řádků na tak malém kousku papíru? Že ne? Tak v Divadle Petra Bezruče v Ostravě vám to rádi povědí skrze novou inscenaci s názvem „PS: ...odepiš!“, kterou napsaly samy příběhy pohlednic.

Nápad, který přivedl režiséra Lukáše Brutovského a dramaturga Mira Dacha k vytvoření „PS: ...odepiš!“ měl své kořeny u jiné divadelní inscenace s názvem „Deník mého otce“, která se hraje v ostravském divadle Antonína Dvořáka. Pro její realizaci Brutovský a Dacho sháněli pohlednice v ostravských antikvariátech. Při tomto objevování je fascinovalo, kolik se jich za posledních sto let dostalo do Ostravy a kolik v sobě skrývají z lidského života. Dohromady nastřádali 1 300 pohlednic, které roztřídili do jednotlivých skupin podle tématu, jako je například narození dítěte či pobyt na táboře. Z jejich příběhů pak poskládali divadelní koláž v podobě této inscenace, která měla premiéru 27. ledna letošního roku. Hrají Kateřina Krejčí, Pavla Gajdošíková, Markéta Matulová, Ondřej Brett, Michal Sedláček, Milan Cimerák, Jakub Burýšek a Vojtěch Říha.

Koláž z lidského života

Co jiného je pohlednice než příběh nebo vzkaz redukovaný do pár řádků? Jelikož se jedná o koláž tvořenou rozmanitou škálou střípků z lidského života, žádný z herců nemá svou stěžejní roli. Každý prostupuje více obrazy, které se během představení mezi sebou střídají. Herci tak musí na jevišti bojovat hlavně s časem, neboť během představení vystřídají několik desítek kostýmů. Jednou se tak ocitáme na pionýrském táboře, pak na lázeňském pobytu a jindy zas na horách.

Jednotlivé historiky pochází z různých období, nacházíme se tak v rozpětí sta let, při kterém se mění poměry ve společnosti, ať se jedná o komunistický režim či osudy lidí po válce. Ovšem „PS: ...odepiš!“ reflektuje i současnost v podobě krácejícího Miloše Zemana, kterého výborně paroduje Ondřej Brett. Velkým překvapením pro diváky může být i závěrečná scéna přenesená do budoucnosti, ve které se objeví kosmonauti zasílající pohlednici přímo z vesmíru.

Jednotlivé obrazy nejsou ničím propojeny, i přesto však vytváří jakýsi celek, který by se dal nazvat koloběhem života zachycujícím člověka od jeho mládí až po jeho stáří, kde své role zastává i dobový kontext. Některé příběhy jsou stavěny do kontrastu, což napomáhá dát představení groteskní nádech, byť se mnohdy jedná o vážné téma, jako je úmrtí v rodině či vážná nemoc někoho blízkého. Můžeme také pozorovat postupně se vyvíjející se mezilidské vztahy, například mezi dvěma kamarádkami či mladým párem.

Korespondenční monolog

U většiny představení jsme zvyklí na dialog, v „PS: ...odepiš!“ dominuje monolog, což má své odůvodnění, jelikož zde běží o korespondenci ožívající v ruce herců. Dialog se vyskytuje většinou jen jako součást gagů, ve kterých zvláště vynikají Michal Sedláček s Ondřejem Brettem. Herecká schopnost převyprávět danou událost či zážitek vytváří obrazec dění kolem pisatele. V tomto ohledu je třeba ocenit Kateřinu Krejčí, Pavlu Gajdošíkovou a Jakuba Burýška, který zejména exceluje v roli malého chlapce na pionýrském táboře. Svou roli zde má i hudební vložka, kterou vytváří sami herci. Zajímavé je také zpracování jeviště,

kde si pohrává světlo se stínem a nelze přesně identifikovat, o jaký prostor se jedná, jelikož zde nalezneme pouze pověšený poštovní znak. S jistotou se dá však říci, že „PS: ...odepiš!“ je redukce malých obrazů ze života do jedné velké pohlednice.

23.3.2017 / Petra Kupcová / Artikl.cz

S Wolkrovou Poštovní schránkou ve štítu

Některé nápady vznikají nenápadně, možná trochu neplánovaně, lehce. Ale jen na první pohled. Jako třeba ps: ...odepiš! Lukáše Brutovského. Titul plný poezie a kouzla starých pohlednic v ostravském Divadle Petra Bezruče.

Jenomže koncept a libreto vznikaly z třinácti stovek pohlednic a korespondávků, ke kterým pak režisér vymyslel lícovou stranu: obrázky, fotografie a ornamenty zašlých časů dávných, ale i docela ještě nezapomenutých. Výsledek je překvapivě sdělný. Ohlíží se za životy pisatelů i adresátů v časech, které si publikum ještě pamatuje.

Začalo to žertem

Vyjádřeno oborem filokartie, jejíž polovina složeniny je příbuzná s filatelií nebo s filumení: Brutovského hříčka je naplněna úsměvností, kouzlem nechtěného. Ano, je obrázkem epochy, ve které nebylo lidem vždycky nejlépe, ale ve vzkazech z dovolené, k velikonocím, k MDŽ, od vedení závodní organizace ROH nebo od centrály protifašistických bojovníků se pokoušeli myslet na to lepší mezi sebou.

Má ostravské ps: ...odepiš! na českých jevištích toho času jedinou konkurenci: Divadlo v Dlouhé Praha - S úsměvy idiotů, poskládanými z poezie Jana Borny, na začátku ledna na věčnost přijatého, z kreslené živé scény Jaroslava Milfajta a z nápisů a hesel posbíraných na veřejných záchodcích.

Bezruči tlumočí stejné postoje, ironii, zoufalství, vztahy, sarkasmy a moudra. Ostatně světová literatura zná jeden český korespondenční archetyp: Ludvíkovu pohlednici v Kunderově Žertu. Také měla sílu převrátit životy a osudy... Připomněli v Ostravě i Poštovní schránku Jiřího Wolkra. To je dobře, protože se to dneska jaksí nenosí. Určující pro Brutovského kartínku lidí a jejich doby je árie My cizinou jsme bloudili z Jakobína, zakomponovaná do invenční scénické hudby Maria Buzziho. S kontrapunktem Vaška v medvědí kůži. Inu, proč bychom se netěšili.

Vejece malovaná

ps: ...odepiš! nemá role. Kateřína Krejčí, Pavla Gajdošíková, Ondřej Brett, Michal Sedláček, Vojtěch Říha, Milan Cimerák i novicové Markéta Matulová a Jakub Burýsek se pipalají s detaily svých doktorů, odborářů, luštitelů křížovek, rekreantů, nácků, bojovníků proti nim, manželů, milenek, šohajů, děvčic i vajec malovaných, cyklistů, turistů, hlídačů, budovatelů, vzkazatelů, telefonních maniaků...

Nehledejme v inscenaci Lukáše Brutovského žádné jedovaté ostny, i když i místo na postoje prezidenta kontra kavárenští popichovatelé zbylo. Neboť je zejména o jeho ochrance známo, že divadlo, Bezručovo zvláště, má ta povedená rodinka ráda.

Divadlo Petra Bezruče Ostrava - Lukáš Brutovský: ps: ...odepiš! Režie, koncept a libreto Lukáš Brutovský, dramaturgie Miro Dacho, scéna Juraj Kuchárek, kostýmy Martin Kotůček, hudba Mario Buzzi a úryvky z děl Dvořáka, Smetany, Beethovena, Mozarta a Frayse, pohybová spolupráce Ján Ševčík. Premiéra 27. ledna, psáno z veřejné generálky 26. ledna 2017.

Hodnocení 80%

Jiří P. Kříž / Právo / 2. 2. 2017

Bezruči odhalují tajemství ostravských pohlednic

V pohlednicích jsou skryty mnohé bolesti, přání, radosti i tajemství. A na rozdíl od dopisu, který je uzavřený v obálce, k nim může mít přístup úplně každý. Na jedné straně se skrývá hezký obrázek, na druhé straně lidská svědectví psaná vlastním rukopisem. Věděli jste, že tyto krátké autentické příběhy můžete nalézt v antikvariátech? Divadlo Petra Bezruče je tady s novou inscenací s názvem PS: ...odepiš!

Hru napsal slovenský režisér Lukáš Brutovský, který patří mezi nejoceňovanější režiséry mladé generace. Myšlenka se mu zrodila v hlavě při prohrabávání se pohlednicemi v ostravských antikvariátech. „S dramaturgem Mirem Dachem nás velmi překvapilo, kolik pohlednic se v ostravských antikvariátech dá najít. Na něco podobného nejsem ze slovenských antikvariátů vůbec zvyklý. V Ostravě jsem totiž nenacházel jen tzv. sběratelské kousky, ale nepřeberné množství netříděných pohlednic, takže výběr byl v dobrém i ve zlém ohromující,“ říká autor konceptu, libretista a režisér inscenace Lukáš Brutovský.

Fakt, že se v hledišti diváci budou bavit, je již od samého začátku zřejmý. Hra se pohybuje na pomezí komedie, grotesky a absurdního divadla. Autoři z bezmála 1 300 pohlednic, které byly poslány z Ostravy nebo do Ostravy, vytvořili poetický svět a obraz života napříč časem. Pohlednice nejprve roztřídili do různých kategorií – škola v přírodě, lyžařský výcvik, pohledy z doby druhé světové války, Protektorátu i první republiky, přání k narozeninám, pozdravy z dovolené, oznámení o narození miminka, tajenky vylštěných křížovek a další. Mezi nimi se pak pokoušeli najít či vytvořit alespoň nepatrnou dějovou linku a svou vlastní interpretací situace tak vytvořili koláž, ve které se střetávají různé lidské osudy. Někdy se propojení vydařilo lépe, někdy hůře.

Vše ovšem zachraňují perfektní výkony herců. Možná se v některém z jejich monologů (popř. dialogů) poznáte vy sami. Jako byste psali perem na papír. Ve hře nalezneme kontrasty, několik úsměvných až absurdních situací z běžného života, jejichž přítomnost si možná ani neuvědomujeme, a hrstku černého humoru. Nebude chybět ani Miloš Zeman. Na pódiu uvidíte Kateřinu Krejčí, Pavlu Gajdošíkovou, Markétu Matulovou, Ondřeje Bretta, Michala Sedláčka, Milana Cimeráka, Jakuba Burýška a Vojtěcha Říhu. Dle dramaturga hry se další představení odehrává hned za divadelní oponou – celkem osm herců totiž během hodiny a půl musí ztvárnit na devadesát různých postav.

Scéna se během představení příliš nemění. Atmosféru dotváří stíny herců na postranních stěnách, hra světla a symbolicky visící znak České pošty. Aby taky ne, vždyť v prostorách hlavní pobočky v Ostravě-Přívoze se natáčel trailer k inscenaci. Tak schválně – kdy jste naposledy poslali nějakou pohlednici vy?

Lucie Nohlová / Sokolska33.cz / 29. 1. 2017

U Bezručů ožil poštovní skanzen, pohlednice glosují totalitu i srdceryvnou naivitu

Poslali jste někdy v minulých desetiletích z Ostravy nebo do Ostravy pohlednici? Pak se může stát, že její obsah zaslechnete na jevišti Divadla Petra Bezruče. V pátek tam vykradli celou poštovní agendu, z jedné plechové schránky vylezla téměř stovka postav i s tatranským medvědem. Celé jevištní dílo dostalo název „PS: ...odepiš!“ a podepsal ho Lukáš Brutovský.

Geneze představení je třeskutě prostá: Při hledání pohlednice, rekvizity do dřívější inscenace Deník mého otce (NDM), se zrodil v hlavě režiséra Brutovského bláznivý nápad udělat divadelní adaptaci z pohlednic. Tedy přesně jen z toho, co na jejich rub lidé psali během desítek let, když prozrazovali své bezprostřední dojmy: PS: ...odepiš! Na divadle u Bezručů tak vyrostla skutečně obrovská poštovní schránka v nadživotní velikosti napěchovaná nejrozmanitějšími i nejbizarnějšími vzkazy. V podání pouhých osmi herců tento pátek ožila fantaskní koláž, hodinu a půl bez přestávky trvající bláznivé defilé skečů a vůbec kuriózně dojemných i absurdních dadaistických scének.

Celá situace je sama o sobě absurdní, ještě než se začne hrát. Sotva vás neoblomný hlas Norberta Lichého vyzve k odzbrojení od mobilních telefonů, už jsou tady zastaralé formy SMS na pohlednicích s dožadujícím se výkřikem: PS: ...odepiš! Není pochyb, že Bezruči oživilí dřívější fenomén zlaté éry poštovních časů, kdy pohlednice putující třeba i týden byla jediným spojením na dálku pro mnoho bezelstných občanů. Brutovský s dramaturgem Mirem Dachem vzkřísili nostalgický pel dojemných, až srdceryvných vzkazů a namíchali z nich drsný sarkasticko groteskní koktejl, ve kterém najdete vše. Od prvorepublikových frází přes budovatelské temno až k perestrojkové gymnastice, výlety k moři, zoufalé vzkazy z pionýrských táborů, milenecká psaníčka, závěti z mrtvých domů, diskotékových pozérů, sudetoněmeckých reálií, výletu kosmonautů až k senilnímu důchodci se zemanovským tikem.

„Bude se vám to líbit, ale nelekněte se, dokonce se tam i střílí, je to moc pěkné,“ upozorňuje spiklenecky nejmenovaný technik v předsálí. Skutečně, vedle již důvěrně známého tuctového pachu cigaret a tabáku se sálem začne šířit i charakteristický pach spálené síry. (Střelba v mrazivém lednu na ostravském divadle je in, nápaditě se pálí minimálně i v Hodině před svatbou, inscenaci Janusze Klimszi, hře ze současnosti). Tady to jen „sarkastický“ komentář k pozdravnému vzkazu od protifašistických bojovníků, kteří se na jevišti střetávají z ničeho nic s nacistickou česko-německou dvojicí.

Tvůrci vůbec museli vzkřísit obraz všech těch anonymních vzkazů, jejichž kontext asi horko těžko řekne něco bližšího dnešní generaci SMS. PS:...odepiš! (což by mohl být skutečně název pro sociologický fenomén) totiž žijí okamžikem. Jak je tedy zpřítomnit? Stejný oříšek budou za půl století řešit inscenátoři vycházející z anonymních mobilních zpráv, pokud je inscenují jako historický skanzen doby minulé.

PS:...odepiš! jsou ti, kteří ještě pamatují a vědí, co to byl Svaz protifašistických bojovníků, kdo nosil hrající kazeťák na rameni anebo jak bylo životně důležité dostat od rodičů balík na pionýrském táboře. Přestože jde o divadelní experiment, formální koncept, tak se neobejde bez patřičné dávky dobového balastu. Od rozhlasem reprodukováného úvodu až ke kolosálnímu veletochi 90 různých postav, které ztvárňuje jen ta větší polovina souboru. Mohl by to být mimořádně zajímavý kaleidoskop, panoptikum, něco jako bezbřehá šedá noční můra Spalovače mrtvol, který se utápí v naaranžované dobrotě voskových trofejí.

Scény (někdy i hodně krvavé) vedle grotesky nepostrádají jízlivou krutost, výraz bezútěšné doby, bezvýchodnosti, zoufalství, ze kterého se jde pozvednout skutečně jen absurdním humorem. Ale není to úplně tak, protože divák se ztrácí v obrovském počtu jednorázových skečů, neví, co je fakt a co jen fikce, mezi poštu se mísí telefonní hovory, audio nahrávky, zkrátka ta oživlá poštovní schránka u Bezručů je hodně přemrštěná.

Na rozdíl od strohé scény Juraje Kuchárka, který si vystačil jen s papundeklem, se zavěšeným znakem poštovní trubky a s mnohoznačnou zrcadlovou plochou, defilé desítek osudů v odevzdaném hereckém nadšení se mění v nepřebornou přehlídku kostýmů. V zákulisí probíhá převlekový maraton a na scéně se objevují přehlídky všech možných stylů napříč profesemi, společenským postavením, věkem, ročními obdobími a lokacemi. Bohužel režisér Lukáš Brutovský neodolal přemíře vlastní invence a nejenže vyšel z historie, ale dokonce některé pohlednicové vzkazy fingoval a napsal si je sám sobě. Což poněkud shazuje jinak pozoruhodný sociálně patologický rozměr této kopfrkinglovské přehlídky. Divák netuší, odkud se některé postavy vzaly, jiné jsou na úrovni interních žertů z vlastních kolegů, třeba procházející postava v kostýmu medvěda z Divadla Antonína Dvořáka.

Herci perlí jeden vedle druhého, přitom jim jsou často východiskem skeče ze školních besídek, které se ale díky stylu křížem krážem mění v „blízká setkání třetího druhu“, rozvíjí se hrací perspektiva a popředí koresponduje s pozadím, často i jako: PS: ...odepiš! A když už má divák této divočiny dost, některé postavy skutečně odepisují, vracejí se, třeba postava luštitelky křížovek (Kateřina Krejčí), jezdec na kole (Milan Cimerák), chodec s tikem (Ondřej Brett), ošetřující sestra (Pavla Gajdošíková) nebo nafoukaná soudružka na podpatcích (Markéta Matulová). Pohybová perla pod vedením Jána Ševčíka. Tady se ukazuje, že její postavu nechtějí podpatky nést zrovna tak, jak by si přála, komentují její nafoukanost. I po hrozivém pádu je ale schopna zachovat dekorum, věru kaskadérský výkon, nejspíš i s modřinami, přesto stále neodolatelný úsměv. A nejednou.

Potlesk na otevřené scéně putuje od diváků jedné z řady postav Ondřeje Bretta a pak opět k pohybově inovačnímu baletu v gumácích (rovněž Markéta Matulová). Diváci, zejména ti starší, se baví, korespondenční pelmel běží hodinu a půl bez přestávky. Což je v Ostravě už třetí lednová inscenace na jeden zátaž (Hodina před svatbou, Obraz), která šetří čas, zabraňuje divákovi odejít a také koncentruje akci.

Na jiném divadle by se možná chopili potenciálu SMS nebo MMS zpráv, či selfie pitvoresek, Bezručů a Brutovský ale sázejí na silnou nostalgii. Stačí navštívit ostravské vetešnictví, a už je tady jistá útěcha, že se nepodařilo zatím ještě úplně zlikvidovat minulost města. Přetvořit je z naolejované uhelné skvrny v paskvil zelené oázy. Třeba se v budoucnu najde někdo, kdo bude inscenovat drama z poslední telefonní budky na světě. Zatím mají Ostraváci své PS: ...odepiš!, jeden z prvních živých poštovních skanzenů své doby.

Martin Jiroušek / Ostravan.cz / 28. 1. 2017